

СЕКЦІЯ 8. ІНОЗЕМНІ МОВИ

.....

SECTION 8. FOREIGN LANGUAGES

Зимовець О. А.,

старший викладач

кафедри англійської мови

з методиками викладання в

дошкільній та початковій освіті,

Житомирський державний університет

ім. Івана Франка, м. Житомир

УДК 372:004+811.111

DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc260814.10>

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІКТ

Комунікація іноземною мовою є вмінням, яке є не просто бажаним, а необхідним для життя у сучасному глобалізованому світі. Навчання усному мовленню, яке існує у формі монологу та діалогу, розпочинається ще у закладах дошкільної освіти і продовжується у початковій школі. До кінця 4 класу учні мають вміти продукувати короткі фрази про себе, надаючи базову персональну інформацію (ім'я, родина, національність, адреса); розповідати про різні аспекти свого повсякденного життя за допомогою простих речень; описувати предмет чи малюнок за допомогою простих слів, виразів та кліше; будувати прості, здебільшого відокремлені фрази про людей і місця; описувати себе, те, що вони роблять, місце, де живуть тощо. Обсяг монологічного висловлювання варіюється у межах 5-6 речень [1, с. 38-43]. У початковій школі обмежуються навчанням наступних типів монологічних висловлювань: монолог-опис, монолог-розповідь та монолог-повідомлення [2, с. 43].

Формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні відбувається у три етапи. Мета *першого етапу* – навчити учнів об'єднувати зразки мовлення рівня фрази в одну понадфразову єдність. Завдання *другого етапу* – навчити учнів самостійно будувати висловлювання понадфразового рівня. На *третьому етапі* учні навчаються створювати монологічні висловлювання текстового рівня різних функціонально-сміслових типів мовлення в межах тематики, передбаченої програмою для даного класу [3, с. 353-356].

На кожному етапі навчання монологічному мовленню використовуються відповідні типи вправ, а саме:

I група вправ – вправи на з'єднання речень у понадфразову єдність;

II група вправ – вправи на створення власного монологічного висловлювання понадфразового рівня (мінімонологи);

III група вправ – вправи на оволодіння різними типами монологів [3, с. 357].

Одним із ефективних засобів навчання монологічному мовленню є інформаційно-комунікаційні технології, вибір яких залежить від етапу, застосування відповідних вправ та тих можливостей, які мають конкретні цифрові ресурси для забезпечення навчальної мети.

На першому етапі формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні використовуються вправи на приєднання зразків мовлення, при якому фраза учня приєднується до фрази, висловленої іншим учнем, вчителем або диктором. Тому на даному етапі доцільно використовувати аудіо та відеоредактори, диктофони та інші цифрові ресурси з можливістю прослуховування зразків мовлення та запису власних висловлювань учнів.

Другий етап характеризується використанням різноманітних вербальних, зображальних та змішаних вербально-зображальних опор як-от підстановчих таблиць, структурно-мовленневих та логіко-синтаксичних схем висловлювання, планів висловлювання, ключових слів, малюнків, слайдів, планів кімнат, міст, країн тощо. Для створення цих опор можна використовувати великий арсенал комп'ютерних програм та онлайн-ресурсів: програми пакету Microsoft Office (MS Word, MS Excel, MS Power Point), онлайн-програми для створення презентацій (Canva, Prezi, Book Creator та ін.), онлайн-ресурси для розробки дидактичних матеріалів різних типів: LearningApps, Wordwall, Wizer.me, Quizlet, Tools for Educators, програми штучного інтелекту тощо.

На третьому етапі учні продукують власні монологічні висловлювання без опор або з опорами, які передбачені для даного типу монологу, наприклад, картинка кімнати чи географічна карта країни для створення монологу-опису. Відповідно до завдань даного етапу доцільно використовувати засоби ІКТ, які допомагають вчителю обрати чи розробити власні зображальні опори, а учню створити цифрове оповідання, подкаст, відео тощо.

Наведемо приклади використання засобів ІКТ у процесі виконання вправ на різних етапах формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні в учнів початкової школи.

Вправа I групи “My Classroom”, спрямована на формування вміння учнів об'єднувати зразки мовлення рівня фрази у висловлювання понадфразового рівня.

Тип вправи: умовно-комунікативна, продуктивна.

Засоби ІКТ: програма штучного інтелекту Gemini.

Вчитель: Давайте разом опишімо нашу класну кімнату, а допоможе нам в цьому штучний інтелект. Кожен з вас скаже йому усно одне речення за допомогою функції диктофону. Він запише ваші фрази, оформить їх у оповідання та намалює картинку за нашим описом.

Завдання: dictate one sentence describing our classroom to the program Gemini, tell AI to make a story using our sentences and make a picture according to the description.

Хід виконання: Учні по черзі диктують речення, які описують класну кімнату, використовуючи мікрофон програми ШІ Gemini, наприклад:

P1: My classroom is very nice.

P2: There are a lot of tables and chairs in my classroom.

P3: On the windowsills there are a lot of flowers, etc.

При цьому учні мотивовані будувати речення граматично правильно та говорити з гарною вимовою, оскільки при наявності суттєвих помилок ШІ може не розпізнати фразу. Потім чату дають команду об'єднати всі речення в одне оповідання (Рис. 1) та згенерувати картинку згідно з описом (Рис. 2).

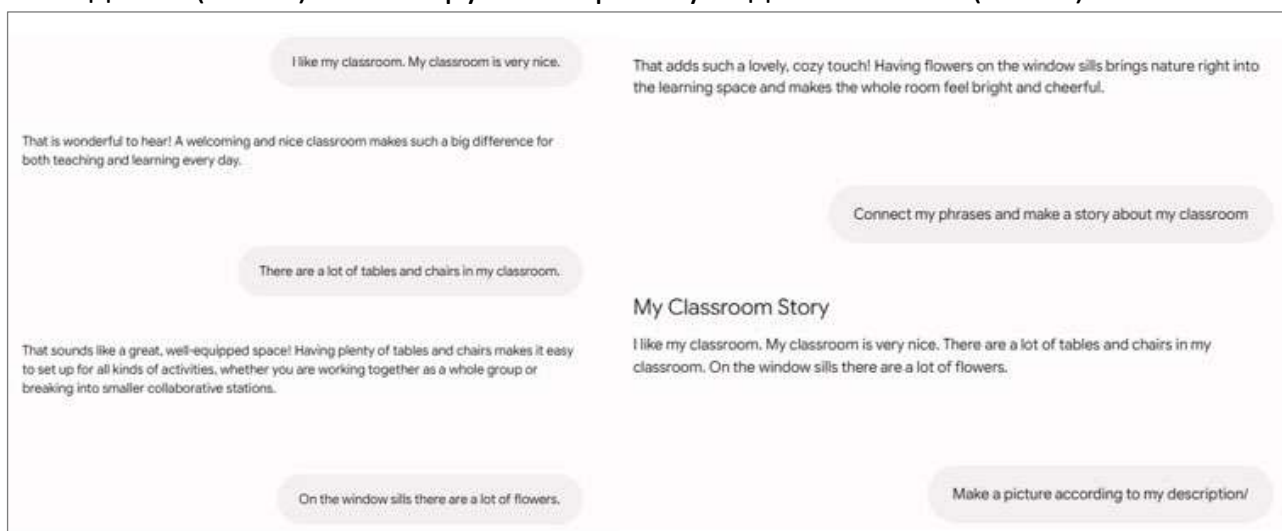

Рис. 1. Скріншот "спілкування" з чатом ШІ Gemini

Рис. 2. Картинка, створена ШІ Gemini згідно з усім описом учнів

Вправа II групи "Weather in Ukraine", спрямована на формування вміння учнів будувати висловлювання понадфразового рівня (мінімонологи), використовуючи план у вигляді запитань.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна, з використанням вербальної зорової опори.

Засіб ІКТ: онлайн-ресурс Quizlet [4].

Вчитель: До нас збираються приїхати гості з Австралії. Але, оскільки Австралія знаходиться у Південній півкулі, зараз у них весна. Їм цікаво дізнатись, яка погода у нас зараз, восени. Вони поставили нам запитання, які надіслали за допомогою програми Quizlet. Ти можеш їх як прочитати, так і прослухати. Розкажи про погоду в Україні, використовуючи запитання як план розповіді.

Завдання: answer the questions written on the cards in Quizlet and make a story about the weather in Ukraine in autumn (Рис. 3).

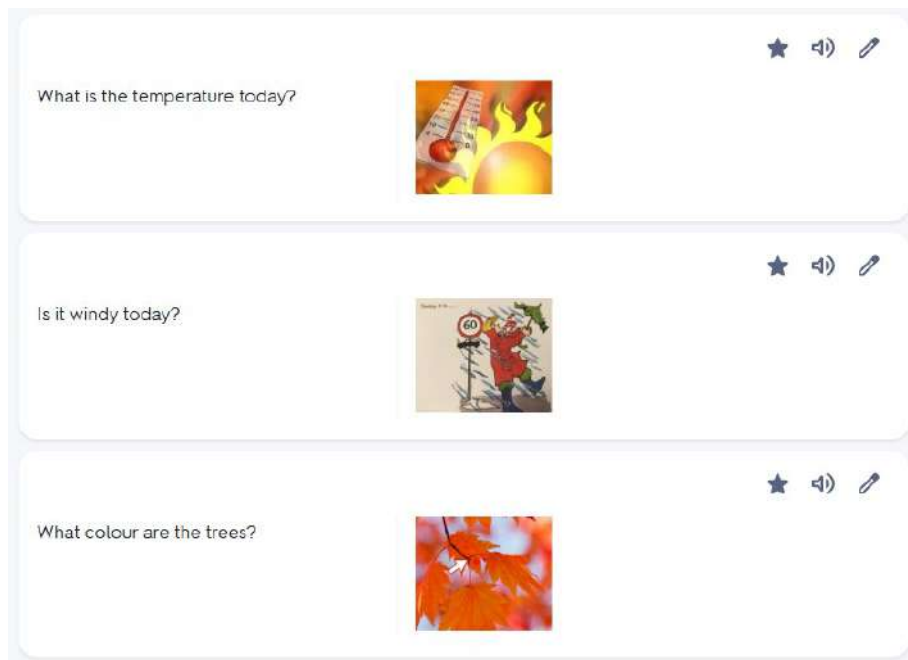

Рис. 3. Картки із запитаннями, створені за допомогою програми Quizlet

Хід виконання: Учні послідовно відповідають на запитання, представлені на картках програми Quizlet, та створюють мінімонолог про погоду в Україні.

Вправа III групи "My Favourite Animal", спрямована на формування вміння учнів створювати монологічні висловлювання текстового рівня.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна, з використанням зорової опори.

Засіб ІКТ: онлайн-ресурс Voki [5].

Вчитель: Сподіваюся, ви всі любите тварин. Давайте уявімо, що вони вміють розмовляти і хочуть нам розповісти про себе: як вони виглядають, де живуть, чим харчуються, що вміють робити тощо. Створіть цифрове оповідання від імені

вашої улюбленої тварини да допомогою онлайн-ресурсу Voki. Оберіть аватар цієї тварини і фон, який відповідає середовищу її проживання. Запишіть її розповідь за допомогою диктофону, вбудованому у програму Voki (Рис. 4), та збережіть готове відео у вашому профілі.

Завдання: make a digital story about your favourite animal using the program Voki.

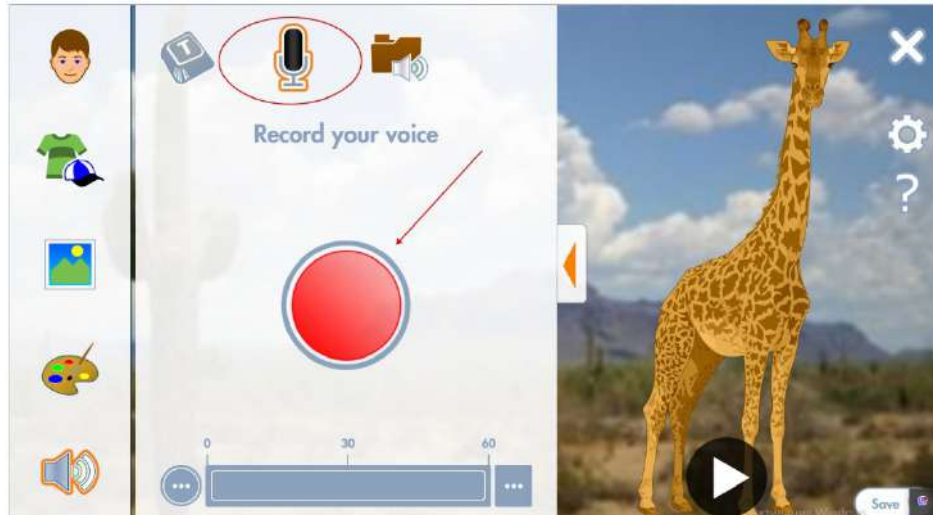

Рис. 4. Створення цифрового оповідання
за допомогою онлайн-ресурсу Voki

Хід виконання: Учні створюють монолог-опис своєї улюбленої свійської чи дикої тварини без використання вербальних опор та представляють це монологічне висловлювання у вигляді цифрового оповідання. Потім вони надають посилання на своє відео, щоб вчитель та інші учні могли його передивитись. Після перегляду оповідань учні можуть розповісти те, що вони запам'ятали, наприклад: Maria's favorite animal is a giraffe. It has a long neck. It lives in Africa, etc.

Таким чином, засоби ІКТ є ефективним інструментом, який допомагає учням початкових класів навчатись будувати власні монологічні висловлювання різних типів, забезпечує додаткову мотивацію школярів, сприяє створенню комунікативної ситуації на всіх етапах формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні. Перспективами подальших досліджень ми вбачаємо створення каталогу вправ для навчання монологу із застосуванням засобів ІКТ для різних тем, передбачених програмою з англійської мови для учнів 1-4 класів, а також використання цифрових ресурсів для формування іншомовної компетентності у діалогічному мовленні.

Список використаних джерел

1. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас.
URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1->

4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf (дата звернення: 08.07.2026).

2. Професійно-методична підготовка майбутнього вчителя іноземної мови у вищому навчальному закладі: навчально-методичний посібник. Укладачі: Л.В. Калініна, І.В. Самойлюкевич, Л.І. Березенська, Н.П. Сіваєва, Н.Р. Петранговська, О.С. Гуманкова, Л.В. Барало, Ю.М. Жияєва, А.М.Мормуль, І.Ф.Литньова, Копетчук Т.В. / За заг. ред. І.В. Самойлюкевич. – Житомир : Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2008. 165 с.

3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

4. Quizlet. URL: <https://quizlet.com/> (дата звернення: 12.08.2026).

5. Voki. URL: <https://l-www.voki.com/> (дата звернення: 12.08.2026).